

gubernatur. Quæ Deum spectant, ea Fidei veræ & per Spiritum Sanctum illuminatæ beneficio apprehendit, Rationis suæ naturalis, & cœcæ speculationibus, & disquisitionibus, quæ in Divinis Rebus humana ratiocinia penitus aspernantibus frustra sunt, planè exclusis, & omnibus mundanis, & creaturalibus rebus spretis suam voluntatem Divinæ Voluntati, & ductui subiciens, cui quò magis se humillimè suâ obedientiâ subjecerit, eò propius ad Deum accedet, eòque longius à mundo recedet, & interitui æterno se subducet. Illuminationis Divinæ per meritum Christi capax reddita, à Spiritu Sancto illuminatur, atque Fidei, non historica & fucata, sed veræ auxilio Sapientia & Scientiæ veræ lumen acquirit, à quo pro dolor! nos miseri homunculi quam longissimè adhuc absumus, cum fucato nostro Christianismo in mutuas rapinas & cœdes ruentes, & horrenda laniena, ac profusione sanguinis crudelissimè ab eo absumus, & aliis largiri ea conamur, quæ ipsi infani in potestate nostra nondum habemus. De Anima Immortali ex Igne & Luce purissimis & perfectissimis antè lapsum composita, & scientiæ optimæ, purissimæ, & perfectissimæ dotibus exornatæ multa hic dicenda essent, quo nimirum pacto ex septem Principibus Qualitatibus totius Naturæ reſtrictibus, quo nomine & ipsi homini dominium in omnes Creaturas concessum fuerat, confiet, & quomodo ex inferioribus igneis qualitatibus superiores lucidæ exoriantur, atque ita Septenarius ille Astronomicus, & Geometricus, cæteraque proportionum mysteria in tam admirabili Creatura reperiantur. Sed quoniam hæc admodum profunda ingenii humani captum imbecilem & cœcum longissimè superant, Animalisque Homo ea, quæ Spiritus sunt, non capit, satius erit, ut ab iisdem, quæ non nisi animam verè & perfectè regeneratam subeunt, ingenii nostri imbecillitatem & cœcitatem revocemus, contenti nostra meditatione paucis percurrere, quæ mysteria hæcenus sensum & Naturalis Luminis adjumento Anima pandit. Externorum Sensuum ope, & Ratiocinationum ex Intellectu profectarum adminiculo quanta multitudo & copia unius oris sonum diffudit, adeò ut tot sermocinandi viæ & rationes natæ, tot linguarum discrimina orta, tot characteres, & figuræ sonos signantes productæ sint, quot in mundo Populi, & Gentes sunt diversæ, singulari quodam & arcano instinctu quævis ad suum proprium & peculiarem loquendi & pronuntiandi modum & rationem pronæ, promptæ, & expeditæ? Ubi videre est ineffabile illud Unitatis mysterium se, ut in aliis, ita & hic, in infinitum explicantis, & expandentis, atque accuratissime Proportionem Geometricam, & Astronomicam observantis, cum & Geometria hic locum habeat, proportionem quavis liquidò demonstrans, & ipsa Astronomia Septenariis, & ex his ortis cæteris qualitatibus, totum hoc Linguarum tam variarum Cœlum ordine mirifico disponens. Unde rem accuratius perpendenti, & sagaciori investigatione perquirenti clarè inno-

Compositio ejus.

Sons oris linguarum ergo.

tescit mira illa harmonia & convenientia cujusvis linguæ cum Natura, proprietatibus, & moribus Populi, ac Gentis istius, cui familiaris est: quàm variè etiam quævis dialectis suis seipsam variet, & transmutet, sensum per civitates, oppida & pagos unius Gentis, communi eadem utentes, se volvens, donec à finitima finitimi Populi terminetur. Et prout hominum mores civiliores, blandiores, modestiores, graviore, molliore, humiliores, agrestiores, dariores, crassiores, aut asperiores fuerunt. Ita etiam linguæ civiliores, blandiorem, modestiorem, graviorem, molliorem, humiliores, agrestiores, duriorem, crassiores, aut asperiores Naturam, & Indolem induerunt perfectè etiamnum hodiè suorum cultorum proprietates & naturam exprimentes, & pronuntiatione ipsa easdem referentes. Et si in manifestandis tantis mysteriis largissimum thesaurum linguæ pandunt, & unius animæ operationibus tam longè latèque diffunduntur: Artium & Scientiarum, quas & necessitatibus hominum sublevandis, recreationibus, quibus iisdem reficiendi, inservientes ex Naturæ gremio, & ingenii promptuario eruit, proluxa multitudo suis quoque mysteriis in apertum producendis linguarum affluentia inferior esse nequaquam cupit. Earum inventiones innumerae, & indefinientes quandoquidem eandem cum Ingeniis humanis convenientiam, symmetriam, & harmoniam præ se ferunt, & ipsorum indoli, naturæ, & proprietatibus exactè respondent, adeò ut quidam homines ad hanc, alii ad aliam artem inveniendam, docendam, & discendam prout, prompti, & idonei inveniuntur, profectò necesse est, ut & artes ipsæ naturæ, & proprietatibus suis cum illis quæ Humanæ Animæ insunt, accuratè conspirent, & Geometricis suis proportionibus, Astronomicis suis motibus, & Musico suo concentu conveniant. Quæ convenientia tandem in Actionibus humanis, quarum Anima reſtrix est, eadem Intellectu & Voluntate gubernans, adeò manifestè se prodit, ut quicquid homo operatus fuerit, si illud bonum, si vel malum extiterit, exactissimè sit operantis, & operis operatione producti consensus, ex quo eadem illæ harmoniæ & proportionum tot exemplorum copia hæcenus demonstratæ liquidò apparent, & Animam nil nisi Geometricum, Arithmeticum, Musicum, Astronomicum, & proinde verum Mathematicum instrumentum à Summo illo Mathematico profectum esse arguunt.

DEUS igitur Summus est, & Primus Mathematicus, qui tempus & locum, quibus caret Æternitas, creavit, & in tempore atque loco Mundum Creatum constituit, his terminis Creaturam definiens, ut ita distingueretur à Creatore suo, qui infinitus & indeterminatus tempore & loco circumſcribens Gloriosissimam suam Majestatem manifestare voluit. Idè ab initio, Creationis opere profectò, perfectam omnium rerum Creaturarum Universalitatem cum omnibus Creaturis perfectione debitè perfectis duxit, omnia Corpora totius molis in loca sua digessit,

Deus Summus & Primus Mathematicus.

digessit, coordine, eâ proportionem, & eâ serie Geometricâ, quæ ipsi, tanquam Supremo Geometra, soli nota est. Tempus itidem præfixit, temporisque signa esse jussit Luminaria illa Magna cum cæteris astris, in Cœlesti Regione vastissimè locatis, quæ cuncta in temporibus designandis & regendis suo munere indefinenter funguntur, quod ipsi à solo Supremo Astronomo junctum est. Ab ipso igitur totius Matheseos origo repetenda; Ipsi soli Geometriæ & Astronomiæ ortus acceptus est ferendus; Ipsi soli pro tam utilibus & necessariis scientiis grates indefinenter sunt agendæ; Qui cum omnia in pondere, numero, & mensurâ creaverit, hominique ipsi Animam luce plenam inslaverit, nullum plane dubium est, quin Cœlestium rerum observatio cum ipso homine exordium suum cœperit. Post lapsum profectò cum ex Paradiso ejectus elementorum injuriis, & vicissitudinibus obnoxius & expositus esset, mutationesque illas quotidie ex Astrorum motibus, accessibus, & recessibus prodire videret, aut saltem ab iis designari animadverteret, proculdubio ipsum ad cœlestium rerum observationem necessitas stimulavit, ut pedetentim cognitionem earum acquirere contra cœli aërisque injurias, & inclementiam se tueri didicerit. Quippe antè lapsum Sapientiâ, scientiâ, & prudentiâ perfectissimis præditus, animamque luce Divinâ illuminatam possidens proculdubio ab solutam Divinorum Operum cognitionem habuit, cujus cognitionis quod aliqua saltem reminiscencia in ipso post lapsum superstes fuerit, verisimile esse videtur. Atque cum & scientiæ, & cognitionis aviditas naturalis insit hominibus earum indigentia laborantibus, eoque nomine ad ipsas pronis, non solo intuitu astrorum oculos suos pavisse Adamum, & cæteram ipsius prolem ante Diluvium viventem, credibile est, sed potius tum sciendi cupiditate, tum inquirendi necessitate impulsos mortales in cœlestium rerum observationes gradatim delapsos esse. Et enim consociationis mutua avidissimi homines in conversatione mutuâ, æque atque in propriis suis actionibus temporum accuratam rationem habere coguntur perpetuo numero progredientium dierum memoriam revolventes, & ex præteritis, ac præsentibus futura ratiocinationi conjecturis providentes, atque ita indefinente Arithmetica, Geometria, & Astronomia actiones suas insituentes. Præcipue verò extra omne dubium esse videtur, simulasse illos elegantissimum illud & ordinatissimum spectaculum astrorum, motibus suis, & cursibus admirandis temporum diversissimas vicissitudines & differentias gubernantium. Quotidiano siquidem aspectu perceperunt, Faciem illam Mundi maximam, & splendidissimam ortu & occasu locum itentidem mutare, accessu & recessu suo, modò magis ac magis appropinquantem, in cœlo sedem altiore occupare, modò longius recedendo se humiliare, atque hoc pacto continua, & indefinente vicissitudine totius anni partes ita dimetiri, & moderari, ut jam asperæ

Matheseos antiquitas.

Adamus Mathematicus.

Homines ante diluvium Mathematici.

Actiones humanæ.

hyemis intemperie & frigore aër turbetur; jam gratissimi veris adventu terra frigore & glacie constricta aperiatur; jam æstas calore suo fructus sustentationi humanæ necessarios maturet; jam autumnus fructibus colligendis tempus aptissimum offerat. Phases Lunæ ipsius tot vicissitudinibus tam frequenter oblata, & statis suis temporibus iisque tam brevibus commutationes suas repetentes quin ad temporum observationes & distinctiones primævorum hominum animos invitarent, ac proinde Astronomicam cognitionem ipsi suggererint, extra omne dubium esse arbitror. Accedunt & ipsa Sydera nocturna scintillantibus suis radiis, & pulcherrimo fulgore ad spectaculum sui cunctos mortales allicientia, & miras variationes motusque diversissimos subeuntia, cum primis Lucifer ipse Solis modò præcursor, modò pedissequus; quorum omnium nudo, & omnis considerationis expertæ intuitu istorum sæculorum homines contentos fuisse quis diceret? Nec mirum, cum homines tunc temporis, ut Sacre Literæ testantur, plurimorum annorum decursu longissimam vitam consequuti fuerint, ad ejusmodi observationes commodissimam occasionem, & longissimum spatium suppeditantem, ut facilis ipsis labor fuerit non modò Geometriæ & Arithmeticæ cognitionem acquirendi, sed & ad Astronomiæ scientiam perveniendi. Totius enim Cœli ab initio usque ad finem motuum suorum properantis, & ad eandem faciem, & statum, à quo exorsus est, redeuntis revolutio sexcentorum annorum intervallo circumſcribitur, ut vulgaris fert opinio, & versus sequentes Magni Anni, quo nomine spatium illud annorum Vulgarium appellari solet, mentionem facientes innuunt.

Donec consumpto, Magnus qui dicitur, Anno, Rursus in antiquum redeant vaga Sydera cursum,

Qualia præteriti steterant ab origine Mundi.

Genl. 4. Moyses Habelum opilionis, & Cainum Agricola munus suscepisse narrat, primævorum quæ hominum conditionem humilem quidem & contemptam, sed tamen ex necessitate proficiscientem depingit; ex quibus ortum duxere sequenti Tyranni & Magnates fastuosa sua nobilitate originis suæ humilitatem transgressi, & cum cæteris impiis mortalibus diluvio sublato. Agricolarum profectò & Opilionum, atque aliorum ejusmodi hominum quantum intersit temporum distinctiones, variationes, & mutationes nosse, ut & syderum ortus & occasus cognitos habere, vulgo notum est. Necessitas ipsa mortalium magistra inevitabilis ad discendum & observandum ea quæ ad obeundum munus requiruntur, quemvis compellit, & per experientiam annorum progressu viam monstrantem in cognitionem deducit, adeò ut facile quis conjecerit, Habelum & Cainum necessitate compulso Mathematicis observationibus operam dedisse, nec adeò rudem illum opilionem, & imperitum hunc Agricola extitisse. Ac licet Sacer Textus Mathematicarum Scientiarum in descriptione temporis, quod à Mundi ortu ad Diluvium porrexit, expressa mentione facta

Sydera

Primævorum hominum longævitas ad cœlestium observationes aptissima.

Habel Opilio, Cainus Agricola.

Necessitas magistra.

(y) non